

Asia: VN/30129/2025

## Asetus poikkeusolojen vakuutustakuusta

Klikkaa ja lisää väliotsikko

### Huomionne asetusluonnoksen sisällöstä

Suomi on täysin riippuvainen merikuljetuksista eikä muita vaihtoehtoisia kuljetusreittejä ole olemassa. Yli 95 % Suomen tuonnista ja viennistä kulkee meritse ja merenkulku on Suomen yhteiskunnan toimivuuden ja huoltovarmuuden varmistamisen tae. Vakuutuksen merkitys merenkulussa on merkittävä. Vakavassa häiriötilanteessa Suomen lipun alla olevalla aluskalustolla ja suomalaisella merihenkilöstöllä on korvaamaton rooli. Vakuutustakuuta voidaan tarvita jo normaaliolojen häiriötilanteissa ennen kun Suomessa on todettu poikkeusolot ja ennen kun valmiuslaki on otettu käyttöön.

### Asetusluonnoksesta

Asetusesityksessä on selkeytetty vakuutustakuun hakemisprosessin yhteydessä ilmoitettavia tietoja ja sinänsä esitetty asetus vastaa tarpeeseen selkeyttää prosessia. Asetusesitys vastaa kuitenkin vain pieneen osaan vakuutustakuun kehittämistarpeista. Esityksessä ei ole huomioitu sitä miten nykyaikainen vakuutusmarkkina toimii, eikä asetuksessa ole huomioitu sitä, että suurin osa vakuutuksenantajista on ulkomaalaisia toimijoita eikä sitä, että ensivakuuttajan lisäksi jälleenvakuuttajia voi olla useita.

Asetusesityksen toisessa pykälässä säädettäisiin vakuutustakuusta perittävästä maksusta. Maksun määrästä esitetään esimerkiksi, ettei sen määrään välttämättä huomioitaisi kaikkia päättyneen vakuutuskauden maksuja. Esitetty teksti ei ole selkeä, eikä pykälän tarkoitus ja lopullinen tulkinta selviä myöskään asetusesityksen taustamuistiosta. Lausunnonantaja katsoo, että asetusesitystä tulee tältä osin tarkentaa.

Lausunnonantaja katsoo, että asetus ei ole missään määrin riittävä varmistamaan Suomen ulkomanaliikennettä poikkeusoloissa. Asetuksella ei ratkaista suomalaisen vakuutustakuumallin rakenteellisia ongelmia ja varmisteta kauppamerenkulun toimintaa kaikissa oloissa.

Vakuutustakuulain uudistamistarpeesta

Suomalaista vakuutustakuumallia on viimeisen parin vuoden aikana testattu erilaisissa valmiusharjoituksissa. Harjoitusten yksiselitteinen tulos on ollut, että suomalaisella vakuutustakuumallilla vakuutustakuun saaminen kestää nopeimmillaankin viikkoja ja todennäköisesti kuukausia. Kriisitilanteessa vakuutukset purkaantuvat pääsäännön mukana päättymään seitsemän päivän ilmoitusajalla ja tietyissä tilanteissa (ns. five powers – sääntö tai ydinkonflikti) jopa lähes välittömästi. Sotariskialueet aiheuttavat muutoksia vakuutuksiin muutaman päivän varoitusajalla. Suomalainen malli edellyttää ulkomaalaisten vakuutusyhtiöiden halua ja kiinnostusta osallistua alusten vakuuttamiseen ja on tärkeää huomioida, että tällaista kiinnostusta ei välttämättä ole. Suomen huoltovarmuuden turvaamiseksi on siten rakennettava sellainen malli, jossa vakuutustakuu saadaan meri- ja kuljetusvakuutuksiin voimaan nopeasti. Meidän ei tule verrata tilannetta erimerkiksi korona-aikaan, jolloin maan sisäisin toimin, kuten valtioneuvoston ja eduskunnan päätöksillä saatiin tiettyjä muutoksia normaalia nopeammin voimaan. Kansainvälisessä vakuutusmarkkinalla vakuutusten voimaansaattaminen ei ole suomalaisten viranomaisten tai toimijoiden käsissä.

Vakuutustakuuta voi saada kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Tämä aikaraja ei ole yhteensopiva alusten normaaliin vakuutuskauteen, jonka mukaan vakuutukset ovat voimassa joko vuoden tai toistaiseksi. Vakuutustakuun hakeminen on nykymallilla tehty siinä määrin raskaaksi menettelyksi, että puolivuositain haettava takuu ei ole tehokas malli.

Suomalaisen vakuutustakuumallin historia ulottuu sotavakuutuslakiin. Vakuutustakuulakia on vuosien aikana uudistettu, mutta lain tarkoitus ja historia on unohtunut, eikä laki tai nyt esitettävä asetus vastaa niille asetettuun tarpeeseen. Vakuutustakuun pitää nimenomaan korvata se vakuutusturva, joka kriisitilanteessa muuten käytännössä menetetään. Suomalainen malli on luotu aikana, jolloin vakuutusmarkkina oli kotimainen ja meri- ja kuljetusvakuutukset otettiin kotimaiselta markkinalta. Malli on perustunut siihen, että vakuutuksen ottajat ja antajat ovat molemmat olleet suomalaisia ja malli on rakentunut ajatukselle, että kriisitilanteessa ollaan ns. yhteisellä asialla.

Vakuutustakuun määrä voi olla korkeintaan 10 miljardia euroa. Lainsäädännöstä ei selviä, miten maksimimäärän arvioinnissa huomioidaan haettu ja sittemmin vapautuva takuu kun takuun perusteella oleva kuljetus on suoritettu. Lausunnonantaja katsoo, että olisi selvitettävä millä menettelyllä 10 miljardin määrää valvottaessa pystytään varmistamaan, että Suomen kannalta tärkeiden kuljetusten vaatima takuu on mahdollisimman tehokkaasti käytettävissä.

Suomalaisessa mallissa vakuutustakuulla korvataan jälleenvakuutus. Jälleenvakuutus edellyttää aina ensivakuutusta eikä suomalainen malli siten toimi jos kaupallista ensivakuutusta ei ole saatavilla. Suomeen pitäisi kehittää malli, jossa vakuutustakuu kohdistuu ensivakuutukseen.

Suomen ja suomalaisten varustamoiden kannalta olisi hyvä saada rakennettua sellainen malli, jossa etukäteen on tiedossa, saako alus vakuutustakuun vai ei. Tätä ei voida tehdä siinä vaiheessa, kun kriisi on jo meneillään.

Suomen malli, jossa vakuutustakuu annetaan jälleenvakuutukselle on muihin maihin nähden poikkeuksellinen. Vakuutustakuuta kehitettäessä tulee tutkia, miten takuut on muualla järjestetty.

Useita maita yhtä aikaa koskevassa kriisitilanteessa ei ole Suomen etu, että järjestelmämme poikkeaa merkittävästi muiden maiden vakuutustakuujärjestelyistä.

Sotavakuutukset ovat edellytys toimivalle meriliikenteelle ja esimerkiksi rahtaussojimuksissa on usein erilliset rajoitukset liittyen sota-alueisiin (war risk clause tai trading clause).

Vakuutustakuulaissa tulisi säätää selkeästi, että valtion takaama jälleenvakuuttajan vastuu on yhtä kattava kuin se vastuu, jonka vakuutustakuu korvaa.

Suomi on NATO-maana velvoitettu varmistamaan oman kauppalaivaston toiminnan. Ilman toimivaa kriisiajan vakuutustakuumallia Suomi ei tosiasiallisesti pysty täyttämään tätä velvollisuuttaan. Toimivan vakuutustakuumallin luominen pitää erittäin kiireellisesti aloittaa.

**Näettekö luonnoksessa esitetyn olevan riittävää takaamaan kuljetusten huoltovarmuuden mahdollisessa poikkeustilanteessa?**

Luonnoksessa esitetty ei takaa kuljetusten huoltovarmuutta lausunnon aiemmassa kohdassa selostetulla tavalla.

Mattila Maija  
Suomen Varustamot ry